

УДК 556.16

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА Р. КОЛОМАК ТА ЗАХОДИ ПО ВІДНОВЛЕННЮ ГІДРОЛОГІЧНОГО РЕЖИМУ В МЕЖАХ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Любченко В.В.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет,

Любченко М.Л.

Державний регіональний проектно-вишукувальний інститут «Дніпродіпроводгосп»

м. Дніпро E-mail: gidrodep@ukr.net

Русло річки Коломак по сучасним вимірам, з урахуванням всіх змін в результаті раніше виконаних меліоративних заходів має довжину 120 км, в тому числі у Полтавській області – 84,6 км, у Харківській – 35,4 км.

У межах Харківської області на загальній довжині 19,5 км русло річки каналізоване, розчищене, на багатьох ділянках спрямлене, рівні води регулюються за допомогою шлюзів. У межах Полтавської області русло сильно звивисте, часто розгалужується на декілька проток. Збереглися чисельні плеса, але зустрічаються також чисельні ділянки, де русло разом з заплавою заболочено і повністю губиться в очереті. Ширина плес від 15 до 50 м, глибина 1,5-2 м, місцями – до 3,2-6,5 м. Перекати неширокі – 3-5 м. Ґрунти дна – замулений пісок, пере відкладений суглинок, мул.

Тип водного режиму річки – східноєвропейський, який характеризується весняною повінню з стрімким підйомом рівнів води і повільним спадом, і літньо-осінньо-зимовою меженню, яка переривається підйомами води від дощових опадів. За останній період по усіх водомірних постах регіону спостерігається зменшення максимальних витрат весняних повеней. За весь період спостережень 1920-44; 1956-2015 рр. середня максимальна витрата повені по в/п Миргород складала 63,7 м³/с.

Зменшення інтенсивності повені відповідно зменшує здатність русел річок до самоочищення, сприяє їх замуленню.

Хімічний склад води р. Коломак формується зі стоку поверхневих і підземних вод, скидів господарсько-побутових і промислових стічних вод. Дані про хімічний склад води р. Коломак у створах с. Макухівка, с. Василівка і с. Чутове (на різних відстанях від гирла) наведено в таблиці 1.

На сьогодні, за хімічним складом води, це одна з найчистіших річок України, яку необхідно відновити.

Іхтіофауна р. Коломак, в дослідженій її частині, нараховує 18 видів, які належать до 7 родин. Іхтіоценоз дослідженої ділянки характеризується значним спрощенням структурної організації, збідненням загального рівня біорізноманіття внаслідок надмірного заростання русла і зміни природних біотопів мешкання риб.

Відновлення проточності, видалення повітряно-водної рослинності, мулових відкладень та поглиблення в межах обстеженої ділянки є не

тільки бажаним, але і необхідним заходом у дотриманні збереження біорізноманіття всіх компонентів водних екосистем, в тому числі їх вищої трофічної ланки - риб.

Таблиця 1.1 - Хімічний аналіз поверхневої води р. Коломак

№ з/п	Хімічні компоненти	ГДК	р. Коломак		
			с. Макухівка	с. Василівка	с. Чутове
Дата відбору проб			14.07.2017	14.07.2017	14.07.2017
Місце відбору (КМ від гирла)			7,5	35	82
1.	Сухий залишок, мг/дм ³	1000	952	728	588
2.	pH	6,5-8,5	7,92	7,94	7,81
3.	Жорсткість (ммоль/дм ³)	7,0	5,5	6,9	6,7
4.	Лужність		8,4	10,2	8,4
5.	Натрій + калій Na ⁺ +K ⁺ , мг/дм ³		237	143	94,3
6.	Кальцій Ca ²⁺ , мг/дм ³		68,1	78,2	78,2
7.	Магній Mg ²⁺ , мг/дм ³		25,5	36,5	34,0
8.	Хлориди Cl ⁻ , мг/дм ³	350	174	28,4	28,4
9.	Сульфати SO ₄ ²⁻ , мг/дм ³	500	120	101	76,9
10.	Гідрокарбонати HCO ₃ ⁻ , мг/дм ³		512	622	513
11.	Нітрати NO ₃ ⁻ , мг/дм ³	45,0	38,5	<0,25	<0,25
12.	Нітрити NO ₂ ⁻ , мг/дм ³	3,3	0,18	<0,02	<0,02
13.	Амоній NH ₄ ⁺ , мг/дм ³	2,0	0,35	0,15	0,25
14.	Залізо загальне Fe, мг/дм ³	0,3	<0,05	<0,05	<0,05
15.	Хром Cr, мг/дм ³	0,5	<0,01	<0,01	<0,01
16.	Мідь Cu, мг/дм ³	1,0	<0,01	<0,01	<0,01
17.	Марганець Mn, мг/дм ³	0,1	<0,05	<0,05	<0,05
18.	Фосфати, мг/дм ³	3,5	5,9	1,7	2,0
19.	Завислі речовини, мг/дм ³		4,9	5,6	5,8
20.	БСК ₅ , мг/дм ³	6,0	3,4	1,8	2,7
21.	ХСК, мг/дм ³	30,0	34	28	36
Формула води за хімічним складом			Гідрокарбонатн о-хлоридно-натрієво-кальцієва	Гідрокарбонатно-сульфатно-натрієво-кальцієва	

Пропонуються такі технічні заходи (рис. 1.2) :

- розчистка русла р. Коломак загальною довжиною 33,15 км;
- устрій пережат - перемичок – 2 шт.;
- берегоукріплення ріки в межах населених пунктів – 950 м;
- влаштування пішохідних містків – 11шт.;
- рекреаційні ділянки в межах сільських та селищних рад – 13 ділянок ;
- очисні споруди поверхневого стоку – 4 шт.

Проведення робіт на акваторії водойм і у їх заплаві потребує чіткої регламентації і дотримання природоохоронних заходів, які дозволять виконати проектні роботи з найменшим впливом як на всю гідро екосистему, так і на її біотичні компоненти.

